

MANIFESTS

DARBA UN SOCIĀLO TIESĪBU JURISTI NO VISAS EIROPAS

AICINA EIROPAS SAVIENĪBU

CIENĪT UN ATBALSTĪT SOCIĀLĀS PAMATTIESĪBAS,

IT ĪPAŠI ATTIECĪBĀ UZ VISIEM PASĀKUMIEM, KAS SAISTĪTI AR KRĪZI

- 1) Ekonomiskā un finansiālā krīze un tās antisociālās sekas ir jāaplūko plašākā kontekstā. Raugoties vēsturiskā un universālā aspektā, divu pasaules karu ietekmē gūtās pieredzes rezultātā Starptautiskā Darba organizācija (SDO) 1944. gadā pieņēma Filadelfijas deklarāciju, kurā ir skaidri norādīts, ka:
 - darbs nav prece;
 - vārda un biedrošanās brīvība ir svarīga progresa nodrošināšanai;
 - nabadzība jebkurā vietā ir apdraudējums vispārējai labklājībai.
- 2) Eiropas līmenī kopš II pasaules kara šīs deklarācijas punkti ir izveidojuši svarīgu Eiropas darba un sociālo tiesību pamatu, kā arī vienlaicīgi — un bieži vien skaidri izteiktu — sākumpunktu ES trauklā Eiropas sociālā modeļa veidošanai.
- 3) Savā uzrunā Eiropas Parlamentā 2011. gada 14. septembrī SDO ģenerāldirektors Huans Somavia paziņoja: *“Cieņa pret pamata principiem un tiesībām nav apspriežama — tostarp arī krīzes laikā, kad rodas daudz jautājumu par taisnīgumu. It īpaši svarīgi tas ir valstīs, kurās jāveic taupības pasākumi. Mēs nevaram izmantot krīzi kā attaisnojumu starptautiski saskaņotu darba standartu neievērošanai.”*
- 4) G20 Darba un nodarbinātības ministru sanāsmē, kas 2011. gada 26.-27. septembrī notika Parīzē, viens no galvenajiem ieteikumiem bija “efektīva sociālo un darba tiesību pielietojuma veicināšana un cieņas pret pamata principiem un tiesībām darbā nodrošināšana,”¹ un tas tika apstiprināts G20 valstu vadītāju deklarācijā, kas tika pieņemta samītā Kannās 2011. gada 3.-4. novembrī² (G20 2011b).
- 5) G20 sanāsmē, kas 2012. gada 17.-18. maijā notika Gvadalaharā (Meksikā), Darba un nodarbinātības ministri savos secinājumos norādīja: *“Mēs uzskatām, ka ekonomiskās izaugsmes pamatā ir jābūt kvalitatīvai nodarbinātībai, proti, darba vietām oficiālajā sektorā ar sociālo apdrošināšanu, cienīgiem ienākumiem un pilnu darba tiesību aizsardzību.”* Ministri vēlreiz apstiprināja, cik *“svarīgi ir*

¹ http://www.ilo.org/global/about-the-ilo/how-the-ilo-works/multilateral-system/g20/WCMS_164260/lang--fr/index.htm

² <http://www.g20-g8.com/g8-g20/g20/english/for-the-press/news-releases/cannes-summit-final-declaration.1557.html>

saskaņot izaugsmes un nodarbinātības politiku, kā arī makroekonomikas un nodarbinātības politiku valsts un starptautiskajā līmenī."³

- 6) Tomēr pierādījumi atklāj, ka kopš ekonomiskās krīzes sākuma 2008. gadā:
- Eiropas un valstu varas iestādes, kā arī valstu likumdevēji ir veikuši daudzus pasākumus, lai veicinātu uzņēmumu elastību, tostarp valsts darba tiesību grozījumus;
 - dažos gadījumos vispārējas darba tiesību reformas ir uzsāktas pirms ekonomiskās krīzes, pamatojot to ar mērķi „modernizēt” darba tiesības.;
 - dažās valstīs valdības maiņa ir paātrinājusi krasu izmaiņu pieņemšanu darba tiesībās, pat apejot līdzdalības konsultācijas, tostarp ar sociālajiem partneriem, it sevišķi arodbiedrībām;
 - citos gadījumos strukturālās reformas ir pieprasījusi vai būtībā uzspiedusi “troika”, ko veido Starptautiskais Valūtas fonds un divas ES institūcijas, proti, Eiropas Komisija un Eiropas Centrālā banka.
- Šie pasākumi, kas nebūt nav ekonomiskās un finanšu krīzes risinājumi, ir to padziļinājuši un pašlaik apdraud ne tikai sociālo Eiropu, bet arī plašāku Eiropas ekonomiskās un politiskās integrācijas projektu.
- 7) Visas Eiropas darba un sociālo tiesību juristi, kuri ir parakstījuši šo paziņojumu, pauž nopietnas bažas par veiktajiem pasākumiem un to sekām attiecībā uz neseno un savstarpēji saistīto tiesisko, ekonomisko un politisko attīstību ES:
- pašreizējā finanšu un ekonomiskā krīze pakļauj nopietnam spiedienam darbiniekus un viņu tiesības daudzās valstīs;
 - tiek ietekmēta ne tikai koplīgumu slēgšanas prakse, bet ir sācies arī sistemātisks uzbrukums koplīgumiem, kas ir saistīts ar koplīgumu institūciju, mehānismu un pamatprincipu izjaukšanu (piemēram, ieviešot aizliegumus nozares koplīgumu slēgšanai, iespējas atkāpties no koplīgumos saskaņotiem minimuma standartiem individuālajos darba līgumos līgumos u.c.);
 - “troika” konkrētām dalībvalstīm uzspiež ievērojamu un reizēm dramatisku darba tirgu un sociālās aizsardzības sistēmu noteikumu atcelšanu, izraisot arodbiedrību novājināšanu, riskantu darba attiecību pieaugumu, nedrošību un augstu bezdarba līmeni, nabadzības pieaugumu un sociālos nemierus;
 - šādi radikāli taupības pasākumi nodarbinātības jomā izraisa Eiropas un eiropisko vērtību noraidīšanu, kā arī ksenofobijas veidošanos, it īpaši pret minoritātēm, un miera apdraudējumu Eiropā.
- 8) Tāpēc darba un sociālo tiesību juristi, kuri ir parakstījuši šo paziņojumu, aicina Eiropas Savienību un tās institūcijas cienīt un atbalstīt:
- Lisabonas līgumā ietvertās svarīgās vērtības “respektē cilvēka cieņu, brīvību, demokrātiju, vienlīdzību, tiesiskumu un cilvēktiesības” (LES 2. pants);
 - savas saistības “darboties, lai panāktu stabilu Eiropas attīstību, kuras pamatā ir līdzsvarota ekonomiskā izaugsme un cenu stabilitāte, sociālā tirgus

³ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/131076.pdf

ekonomika ar augstu konkurētspēju, kuras mērķis ir panākt pilnīgu nodarbinātību un sociālo attīstību, kā arī vides augsta līmeņa aizsardzību un tās kvalitātes uzlabošanu” (LES 3. pants, 3. par);

- pamata sociālās tiesības, kas garantētas tiesiski saistošajā ES Pamattiesību hartā (ESPH 51. pants, 1. par.), it īpaši koplīgumu slēgšanas un streiku tiesību interpretēšana atbilstoši attiecīgajām SDO konvencijām, kuras ir ratificējušas visas ES dalībvalstis (ESPH, 53. pants), aizsardzība nepamatotas atlaišanas gadījumā, sociālo apdrošināšana un sociālā palīdzība.
- 9) Parakstītāji aicina valstu un valdību vadītājus, it īpaši ņemot vērā viņu pārstāvju pilnvaras ES institūcijās, Eiropas Padomē, skaidri un nepārprotami garantēt tiesiski saistošu ietvaru un it sevišķi darbinieku un viņu pārstāvju sociālo pamattiesību veicināšanu.
- 10) It īpaši darbinieku un viņu pārstāvju sociālās pamattiesības nevajadzētu pakārtot ne iekšējā tirgus brīvībām un konkurences tiesībām, ne arī taupības pasākumiem, neatkarīgi no tā, vai to pamatā ir finanšu politika vai finansiālā palīdzība; gluži pretēji — šīm sociālajām pamattiesībām vajadzētu būt pilnīgi atzītām kā Eiropas Savienības un tās dalībvalstu skaidras un ilgtspējīgas ekonomiskās un sociālās attīstības un progresa nepieciešamajiem priekšnosacījumiem. Augstiem darba tiesību un sociālajiem standartiem ir izšķiroša nozīme, no jauna sabalansējot ekonomiku, atbalstot ienākumus un veicinot ieguldījumus ražīgumā.
- 11) Pašreizējā Eiropas Komisija kopā ar “troiku” šobrīd nerespēktē Eiropas sociālā modeļa pamatelementus un Filadelfijas deklarācijas būtību. Līdz ar to sociālais modelis faktiski klusām tiek pilnīgi izjaukts un rezultātā, iespējams, sagrauts. Ja nebūs Eiropas sociālā modeļa, kā Eiropas projekts kopumā var gūt panākumus?
- 12) Šī paziņojuma parakstītāji ieilst gan pret šo attieksmi, gan arī pret tās izraisītajiem pasākumiem. Mēs mudinām ES un tās institūcijas atjaunot pilnu atbilstību savām tiesiskajām saistībām un politiskajiem mērķiem, kā arī uzņemt atbildību par ilgtspējīgu sociālo Eiropu

2013. gada janvāris